

Dolenjske Novice.

Izhajajo 1. in 15. vsacega meseca. Cena jim je za celo leto 1 gld., za pol leta 50 kr. — Naročnino in dopise sprejema J. Krajec v Novem mestu.

Kdor želi kako oznanilo v „Dolenjske Novice“ na tiskati dati, plača za dvostopno petit-vrsto 8 kr. za enkrat, dvakrat 12 kr., trikrat 15 kr.

Cesarjevič Rudolf.

Žalostno novico o nagli smrti **cesarjeviča Rudolfa** povedali smo že zadnjič. Pretresla je vse avstrijske narode, ki so žalovali in ki še vedno zdihujejo s cesarsko družino vred za utrnelo zvezdo našega cesarstva. —

V ponedeljek dne 28. jan. odpeljal se je cesarjevič sam z Dunajskim fijakerjem v Meyerling. Njegova pot peljala je čez „Grünen Baum“ in „Hochrotherd“. Pri Badenu se mu je ustavil voz in ga dolgo ni bilo moč spraviti dalje, cesarjevič sam je napenjal vse moči, da je z lastno roko premaknil kolo, ki se je bilo udrlo v zemljo. Cesarjevič je bil silo utrujen, močno se je potil in čez nekaj časa začel ga je tresti mraz. Mraz ga je neprestano tresel, če tudi je cesarjevič z višine pri „Heiligenkreuzu“ hitro šel peš v Mayerling. Tu je cesarjevič večerjal s princem Koburškim in grofom Hoyosom. Bil je vesel, a rekel je, da pojde zgodaj spat, ker je nahoden, da se bode dobro spotil.

Drugi dan zjutraj (v torek) bil je napovedan lov. Cesarjevič ni prišel in se je opravičil, da zaradi prehlajenja ne more na lov. Princ Koburški in grof Hoyos sta lovila sama. Ko sta se vrnila, našla sta cesarjeviča mnogo boljšega, dolgi ponočni počitek mu je dobro del; bil je veselejši nego zadnji čas. „Bolje mi je“, rekel je toda k družinskemu kosilu pa vendar še ne morem; opraviči me“, obrnil se je proseč k princu Koburškemu; izroči moj poljub očetu in materi, pozdravi mi Stefanijo in Liziko ter ne govori mnogo o mojem zdravju“.

Princ Koburški odpeljal se je takoj na Dunaj. Ko je prišel, bila je vsa cesarska družina zbrana pri kosilu. Bili so jako vznemirjeni, kajti mnogo povablencev ni bilo, če tudi je uže bila minula napovedana ura. Bilo ni cesarjeviča in cesaričinje. Ko je ustopil princ Koburški, šel mu je cesar vznemirjen nasproti rekši: „Za Boga, kje je pa

Rudolf!“ Princ Koburški je pomiril očeta. „Cesarjevič je malo bolan. toda ni nobenega povoda za kake resne skrbi. H kosilu ne more, toda bode najbrž kmalu zavsem zdrav“. To trenutje ustopila je cesaričinja, pokazala je brzopavko cesarjevičevo, v katerej jej pravi, da naj pojde brez njega h kosilu, kajti on se je prehladil, pa ni hudo bolan.

Drugo jutro, 30. jan. bi se bil imel začeti lov o polu osmi uri. Lošek, sluga cesarjevičev, je imel vse vrediti ter odposlati vozove na določena mesta. Ob polu osmih je Lošek trkal na vrata, da bi cesarjeviču sporočil, da je vse pripravljeno. Iz cesarjevičeve spalnice ni bilo odgovora. Trkal je večkrat, toda zaman. Okolu osmih sta prišla princ Koburški in grof Hoyos v grad. Na njino vprašanje po cesarjeviču odgovoril je Lošek, da Njega cesarska visokost, kakor se kaže, trdno spi; trkal sem večkrat, pa nesem dobil odgovora. Sklenili so še nekaj časa čakati, potem pa bolj poskušati, da zbude cesarjeviča.

Ko so močnejše trkali na vrata, pa ni bilo nobenega odgovora, začelo jih je skrbeti. Po kratkem posvetovanji so sklenili princ Filip Koburški, grof Hoyos in kamorni sluga, da odpro s silo vrata. S skupnim prizadevanjem se jim je posrečilo, da so odlomili srednjo obojnico in tako skozi luknjo segli na notranjo stran ključavnice ter odprli vrata.

Strašen je bil prizor, ki se je pokazal vstopivšim. Cesarjevič je ležal na postelji — mrtev.

Vsi trije so se umaknili prestrašeni v sosedno sobo. Tu se je sklenilo, da grof Hoyos odpotuje takoj na Dunaj, da sporoči na dvoru nesrečo. Princ Koburški in sluga Lošek sta pa hotela počakati oblastvene komisije in paziti na to, da se kdo poprej ne dotakne mrtveca in ne pojde v sobo.

O smrti se trosijo različne govorice, bolj ali manj verjetne — gotovo je, da so se prepričali zdravniki po možganih, ko so visocega mrliča preiskali, da se mu je v glavi zme.

Pogreb je bil seveda velikansk, če tudi so cesar ukazali večjo priprostost. Vršil se je v torek 5. febr. — Pokopali so umrlega cesarjeviča v kapucinskeji cerkvi, kjer ima cesarska družina svojo rakev. Rudolf je v njej 113. mrlič.

Lahko si mislimo, kako grozna je žalost cesarskih starišev — zgubila sta edinega sina, na katerega sta se ozirala s takim ponosom, od katerega je pričakovala Avstrija toliko lepega. A s cesarjem in cesarico žalujejo tudi vsi narodi širne Avstrije; pokazalo se je to v leštevilih telegramih, katere so poslala na Dunaj društva, mesta, občine, pesamezne osebe. Vse zdihuje: ubogi cesar, uboga cesarica, ubogi Rudolf!

Papežu so cesar nesrečo precej sami sporočili. Sv. Oče so jim precej telegrafično poslal-pomilovanje tako ginljivo, da so se jim svitli cesar precej zahvalili ter izrekli, da jim je ravno ono pomilovanje v največjo tolažbo — vdali so se pri vsej svoji žalosti v voljo božjo — res kakor pravi kristijan, kakoršnega so se kazali vselej in povsod.

Ker nima naš presvitli cesar nobenega sina več, imel bode pravico do prestola najstarejši brat našega cesarja, nadvojvoda Karol Ludovik, rojen 1. 1833. Za njim pa njegova sinova Fran Ferdinand roj. 1863 in Oton Fran Josip, roj 1865.

Mi Avstrijani, bodemo naj Slovani, Nemci, Madjari ali kedor koli, smo zvesti svojemu cesarju, zvesti cesarske hiši — tega nam ne vzame nihče! Vendar pa moramo reči, da se je to pokazalo zlasti še sedaj pri tej britkeji nesreči. Zlato se poskusi v ognju, avstrijsko domoljubje pa se kaže najlepše, kedar pride trpljenje nad milo nam domovino. Vse se tako rekoč poskuša, kako bi pokazalo presvitlemu vladarju ne le pomilovanje, srčno bol zaradi britke zgube, marveč tudi ljubezen in zvestobo, s katero se oklepamo slavnega našega cesarja. — Ko so zgubili sina, obetamo pa in prisezamo, da bodemo tim gorečje vdani očetu in njemu, ki bode sledil na tronu naših habsburžanov.

Tolika vdanost je ganila očetovsko srcé vladarja našega, zahvalili so se prelepo gosposkeji zbornici, državnemu zboru, vojski in tudi vsem narodom velike domovine naše. Njih besede kažejo prelepo, kako ljubezen imajo naš cesar v srcu do vseh narodov, ker tudi v najbritkejši uri življenja svojega ne pozabijo, da jim sporočé, kaj čuti njih srcé; kažejo da so naš vladar res mož, ki zajema vselej tolažbo v sv. veri. Čujmo, kaj govoré?

Mojim národom!

Najhujši udarec, ki je mogel zadeti Moje očetovo sree, nenadomestljiva zguba Mojega drazega edinega sina napolnila je Mene, Mojo hišo in Moje zveste národe z največjo žalostjo. Udarjen v globočino svoje duše, uklanjam Svojo glavo ponižno pred Božjo previdnostjo, ki je slabi ljudje premotriti ne vemo, in prosim s Svojimi národi Vsegamogočnega, naj Meni moč podeli, da ne omagam v vestnem izpolnjevanju Svojih vladarskih dolžnostij, ampak da pogumno in zaupljivo uztrajam v Svojem neprestanem trudu za občni blagor in za ohranitev blagonosnega miru, in sicer po istej smeri, ki ostane nespremenjena in nam kaže pot v bodočnost. Bilo Mi je v tolažbo, ko sem videl, da Me v dnevih najbridkejšé dušne bolesti ob-

daja vsigdar neomahljivo srčno sočutje Mojih národov in da so Mi mnogovrstni in ginljivi znaki tega sočutja dohajali od vseh stranij, iz vseh krogov, od blizu in daleč, iz mesta in dežele. Hvaležnega srea občutim, kako vez medsebojne ljubezni in zvestobe, ki veže Mene in Mojo hišo z vsemi národi Mojega cesarstva, v časih največje nesreče le vedno močnejša postaja. Zato Me sili notranji čut, da se za vse te izjave ljubeznipolnega sočutja z našim žalovanjem iz celega srca zahvalim tako v svojem imenu, kakor tudi v imenu cesarice in kraljice, Moje preljubljene soproge, in slednjič v imenu Svoje od žalosti potrte sináhe. In ko to globoko občuteno zahvalo izrekam, prosim s svojimi zvestimi národi še Boga za njegovo milostno pomoč, da bi mi vsi skupaj z združenimi močmi zamogli še zanaprej delati za blagor domovine.

Na Dunaju, dné 5. februárja 1889.

Franc Jožef m. p.

Gospodarske stvari.

Zdramite se vendar Dolenjci!

Dolenjska je največji vinorodni del Kranjske dežele. Res je sicer, da je na Dolenjskem dosti takih posestnikov vinogradov, kateri se z vinogradarstvom le za to ukvarjajo, da za domačijo potrebno vino pridelujejo, ne pa za prodaj. Da, dosti je še celo takih posestnikov, katerim je vinogradarstvo le za veselje, kratkočasje. Ali jako prevagljiva večina dolenjskih posestnikov vinogradov je pa vendarle takih, kateri se pečajo z vinogradarstvom zaradi gospodarske koristi, to je zaradi prodaje vina. Dolenjsko vinogradarstvo je bilo od nekdaj za Dolenjsko odločnega narodno gospodarskega pomena, in kakor tako je močno vplivalo na blagostanje kmetijskega stanu. Železnica, katera Zidani most s Karlovcem veže, je se ve da kriva, da je današnja dolenjska vinska barantija veliko manjša, da neprimerno manjša, kakor je bila nekdaj. Pa saj se naši možje, naši deželni in državni gospodje poslanci na vse kriplje za to potezajo, da dobimo tudi na Dolenjskem toliko potrebno železnico. In prej ali poznej jo vendar moramo resnično dobiti; kajti po kateri pravici bi morala ravno Dolenjska v mogočni Avstriji ostati zavržena dežela? Kakor hitro pa dobimo železnico, povzdigniti se mora barantija z vinom — ako se ga bode takrat na Dolenjskem sploh še kaj pridelovalo. To-da trtna uš, ta najhujša sovražnica vinogradarskega človeškega prizadevanja nam bode uničila prav gotovo vse vinograde. Nad tem ni dvomiti, to je tako gotovo kakor amen v očenašu. Čemu nam bode potem železnica v vinogradarskem obziru? In kak razloček v blagostanju ne bode nastal pri vseh tistih gospodarstvih, katerim ni vinogradarstvo le kratkočasna zabava, ampak važen, mogoče da poglavit, ako ne še celo edini vir gospodarskih dohodkov,

kakor je resnično v prevagljivih krajih Belokrajne. Ako posestnik vinogradov to trezno preiščuje, vstati mu morajo pač lasje po konci, groza ga mora prešiniti. Ali glej čudo! Na Dolenjskem se za to le malo kdo zmeni. Na tisuče je takih ljudi, posestnikov vinogradov, kateri se danes niti verujejo ne, da je trtna uš v stanu vinograde popolnoma uničiti. Vsaj vse to rés ni, pravijo taki pomilovanja vredni ljudje. Ako se jim pa reče: pojdite v Gadovo peč ali v obližje Kostanjevice pa bote videli koliko vinogradov je že uš uničila, kaj odgovori na to? Da, da, je že mogoče da je tam uš toliko škode naredila, ali k nam pa ne bode prišla. Ali more človek svojo pamet, svoj razum še bolj sramotiti, kakor ga taki ljudje? — Ne, gotovo ne. Pa še to ni največja brezumnost, na katero človek gledé trtne uši na Dolenjskem lahko naleti, kajti še večja je pač sledeča.

Vrabiči na strehah že skoraj vedó, da je edini pripomoček, vinogradarstvo pred popolnem uničenjem po trtni uši rešiti to, da se nasade vinogradi s takimi ameriškimi trtami, kakoršnih trtna uš uničiti ne more. Ali se pa to izvršuje? A, kaj še! Koliko vinogradov ni že popolnoma uničenih, pa njih gospodarji se za to še ne zmenijo, da bi jih začeli z nova z ameriškimi trtami zasajati. V Kostanjevici je v državni trtnici vsako leto na tisuče ključev ameriških trt po prav nizki ceni, da zastonj, na ponudbo, pa po njih ne praša nihče, tako, da so jih morali v preteklem letu skoraj vse na Štajersko oddati, da jih niso zavrgli. In vendar bi moral seči po ameriških trtah vsak količkaj brižen posestnik vinogradov, a že prej, kakor se v njegovem vinogradu trtna uš prikaže, ne pa še le potem, ko ga je že uničila. Ali na Dolenjskem se pa za nje še potem nič ne zmenijo, ko je uničenih na stotine oralov vinogradov. Za božjo voljo, kaj bode vendar iz te malomarnosti, iz te lenobe? Zdramite se vendar Dolenjci in pričnite posnemati marljive Vipavce. Vidite, komaj se je zvedelo v preteklem letu v Vipavi za trtno uš, precej so prosili Vipavci, da jih je prišel podučit gospod deželni popotni učitelj, kaj in kako naj ravnaajo. In zdaj se bere že v poročilih, da so si Vipavci jako dosti ameriških trt v Kostanjevici naročili.

Zdramite se vendar Dolenjci, ne dajte se osramotiti od jako oddaljenih Vipavcev in pojdite v bližnjo Kostanjevico po ameriške trte, na spomlad jih pa pričnite koj v vinograde zasajati. Kakor hitro sneg skopni, lotite se tega dela ne le tisti kateri imate že po trtni uši uničene vinograde, ampak tudi tisti, kateri je v vinogradu še niste zasledili, da bote o pravem času tako rekoč obožili proti njej svoje vinograde.

Kako gre vinograde z ameriškimi trtami zasajati, zveste lahko iz knjižice: „Nauk kako zasajati vinograde z ameriškimi trtami“, katero je slavni deželni odbor lansko leto v toliko tisuč iztisih po deželi razdelil. Ako pa kdo misli, da mu ni mogoče natanjko tako ravnati kakor je v navédeni knjižici povedano, dobro, pa naj vsak tak vsaj po navadnem starem načinu nekoliko ameriških trt nasadi, da pride tako rekoč do njih semena. Lene roke križem držati pa nič storiti, kajti iz nič je v stanu le Bog kaj storiti, revni človek pa ne. Torej zdramite se vendar Dolenjci, zdramite se!

— c. —

Kaj je novega po avstrijskem cesarstvu?

Povsod se žaluje za umrlim **prestolonaslednikom Rudolfom**, povsod se opravlja zanj slovesna služba božja.

Državni zbor deluje precej leno. V nekaterih sejah je manjkalo več kakor polovico poslancev. Gospodje menda vendar ne mislijo, da jih je ljudstvo volilo za to, da bi kar zastonj dobivali po 10 gld. iz žepa davkoplačevalcev!

Slovenski poslanec **Tonkli** se je zopet vrlo potegnil za dolensko železnico. Minister je podal nekaj sladkih besed, pri čemur bode skorej gotovo ostalo.

Cesar, cesarica in nadvojvodinja Marija Valerija so se 11. t. m. odpeljali v Budimpešto, kjer bodo dlje časa stanovali.

Cesar bodo baje posinovili nadvojvodo **Franca Ferdinanda**, ki je sin njihovega brata, in bode skoraj gotovo naš prihodnji cesar. Doslej je bival v Pragi ali sedaj pride na Dunaj, cesar mu bodo podelili višjo vojaško dostojanstvo.

Kaj je novega po širokem svetu?

V **Srbiji** ne morejo spraviti na dan novih ministrov, ki bi bili po volji narodu.

V **Bolgariji** vre natihome kakor po navadi. Nemški državni zbor je potrdil postavo, po katerej bode dobival nemški cesar večjo plačo, ker sedaj ni samo pruski kralj ampak tudi nemški cesar.

Francozje gospodarijo tudi podobno kakor drugod — letos jim bode zmanjkalo mnogo milijonov. Sedaj se pečajo z novo postavo za volitve. Če jim bodo potem letele pečene piške v usta?

V **Italiji**, zlasti v Rimu, so med delavci grozoviti nemiri nastali, ker nimajo dela, in vsled tega ne — kruha. Vojaki morajo skrbeti za mir.

Kardinal **Ledohovski**, Poljak, je umrl v Rimu. Sedaj je med vsemi kardinali samo eden Slovan — kardinal zagrebški.

Piše se nam:

Iz Novomeške okolice. — Žalostno je slišati, kako nam preti trtna uš. Že se je zatepla sem v naše kraje in celo v našo Trško goro. Meseca avgusta sem večkrat opazoval neke trte, kaj da so zmiraj bolj rumenkaste in bolj opešujejo. Izrujem trte in jih ogledujem okoli korenin ter zapazim neko drobno živalico, nekako zelenkasto podobno tistim, katero imajo zanemarjeni otroci v glavi, katerej pravijo ušanki. Če pa res ta nadloga pride nad našo Trško gorico, bo pač žalostno!

(Op. vredn.: Ta živalica, katero ste videli, pač ni trtna uš, ker una živalica je tako majhna, da se ne vidi s prostim očesom.)

Naj omenim še nekaj od ženitve. Pri nas v Prečini je še do zdaj kaj malo parov oklicanih — samo dva. Vsaj jih je bilo pa pretečena leta neki predpust čez 20 parov — ali večji del le taki, ki niso imeli družega premoženja, kakor če je imel ženin svoj klobuk ali zvrhne hlače, suktnjo je pa moral že na posodo iskati. Čemu je treba take poroke? Ni čudo, da se potlej dostikrat godi, kakor pregovor pravi: drva boš imela na hrbtu, studenec pa pod očmi! Mesto molitve se sliši pa le kletev in upitje, in ni ga božjega blagoslova.

Iz Krškega. — (Delovanje naše posojilnice.) Pred nami leži račun naše okrajne posojilnice za l. 1888. Ima tri dele: 1. denarni promet, 2. račun dobička in zgube, 3. stanje ali bilanca. Denarni promet kaže 15.148 gld 70 kr. dohodkov, in sicer je l. 1887 ostalo v blagajnici 1660 gl. 18 kr.; dohodki med letom so pa bili ti le: zadružniki so vložili 1345 gl. 19 kr., druge stranke so pa prinesle hranit 7655 gld. 40 kr. Na vstopnini je došlo 59 gl.; kajti kdor se hoče zadruzi pridružiti in kakošno posojilo dobiti, plačati mora enkrat za vselej 1 gld pristopnine. Dolžniki so plačali od svojih dolgov 816 gl. 74 kr. obresti; od izposojil so pa vrnili 3592 gl. Stroškov je imela posojilnica 14.658 gl. 29 kr., namreč: posojil je dala 9304 gl. 70 kr., od svojih hranilnih vlog so stranke vzele 4923 gl. — zadružniki so pa vzeli od svojih deležev 104 gld. 41 kr. Obresti je posojilnica izplačala 213 gld. 24 kr. Za nagrade, za pisarniške stroške, na davčnih pristojbinah je izplačala 106 gl. 94 kr. — Račun dobička in zgube kaže, da je zadruga imela 375 gld. 31 kr. dobička, ki se namerava tako-le plodonosno vporabiti: v prihranjeno zalogo (rezervni fond) dene se deseti del, 100 gl. se določi za trdno blagajnico, ostalo se bode dalo kot nagrada načelnikom in nadzornikom, ako temu občni zbor pritrdi. Stanje posojilnice pa kaže, da ima zadruga imetja 14272 gl. 65 kr., in to v posojilih na menice, pri svojih zadružnikih. Imetju nasproti pa stojé pasiva ali dolgovi, ki znašajo 13.527 gl.

24 kr.; zadruga ima namreč 3754 gl. 24 deležev svojih udov, 9143 gl. hranilnih vlog in 630 gl. h glavniciam prišteti obresti, kar vse ni njeno imetje.

Od hranilnih vlog daje posojilnica 4%, od posojil pa jemlje 6% obresti. Poslednje se dajejo le na menice in ne na daljše obroke, kakor na 6 mesečne. Menico morajo razen izposojevalca podpisati kot poroki in plačniki še soproga (pri oženjenih) in 2 trdna, poštena moža. Pri podaljšanju posojila se mora napraviti nova menica. Načelstvo ima svoje seje ob torkih; takrat pa stranke ne morejo svojih poslov pri posojilnici izvršiti, ampak samo ob četrtnih in nedeljah. —

K temu poročilu našega zavoda naj dodamo še nekaj opazk. Težko je bilo posojilnico pri nas osnovati, še težje je zdaj njeno delovanje. V življenje jo je bilo težko obuditi, ker pri njenem začetku niso pomagali niti mesto niti občina, pa tudi malo število tukajšnjih imovitih domoljubov se ni udeležilo. Kdor pa nima pri krstu bogatega kuma, ta bode hodil največ le po trnjevem potu po svetu. Trnjevo pot ima tudi naša posojilnica. Pridruži se k posojilnici le tisti, kateri posojilo potrebuje. Res nov ud s svojim pristopom povzdigne kredit in veljavo posojilnice tem več, čem večje je njegovo premoženje in poštenje. Ali paziti je zdaj posojilnici, kako bode v bodoče kredit njenih udov rastel ali padal. Da pa v sedanjih časih imetje naših ljudi peša, je znano in lahko umevno pri teh neugodnih okoliščinah, ko nimajo ne živina ne pridelki prave cene, ko vinogradi umirajo, a stroški se pa kmetu vendar čisto nič ne izmanjšujejo. Posojilnica mora na eni strani paziti, da nima zgube pri ljudeh, na drugi strani pa se ozirati na to, da svojim udom s tožbami ne škoduje. To dvojno stališče pa jo pripravlja dan na dan v zadrego.

Od nekod. — Tik neke ceste, stoji poslopje, katerega gospodar se večji del le z lovom peča; za tega del je zelo zanemarjeno, dasi je bilo pred nekaj leti prav na dobri stopnji.

Srce ti mora skoraj žalosti počiti, ko vidiš še dosti čedno hišo, na kateri pa kaže streha gola rebra. Kdo je tega kriv? nesrečni lov! Pa ne bom ravno rekel, da je to slab gospodar — vsaj ima še tudi o božiču ječmen mlatiti, kar se kaj težko pripeti še dobro izurjenemu kmetu, kateri ima vsega obilo — še vino pri kosilu.

Pa tudi z loterijo se ta naš kmet prav rad peča, katera mu pa nič dobička ne dá, razun da mora včasih neslan močnik jesti. Tako je bilo 17. januarja. Zjutraj na vse zgodaj se odpravi naš kmet v Mokronog v loterijo sreče iskat. Imel je še dosti denarja — 1 gld. Žena pravi: prinesi mi soli, nimam s čim kosila ne večerje soliti. Mož gre, ali ženi soli ni obljubil. Naj

prvo gre v loterijo, dá tisti goldinar, meneč — da mu stotake prinese; pozabi pa soli kupiti si in gre potem po svoji navadi na lov.

Zvečer, ko domu pride lačen in truden, mu postavi žena na mizo večerjo, katera bi se mu bila prilegla, ko bi bila slana. Ho! ho! žena soliti si pozabila! E — ne, vsaj sem djala skoraj vso tisto sol, katero si ti prinesel! mislim, da je dovolj slano. Kaj si če revež? Ker vidi, da je sam kriv naslane večerje. Toraj lov in loterija sta kriva neslane večerje. — Koliko kmetom ste pa te dve reči krivi — ne samo neslane večerje, ampak tudi beraške palice.

Domače vesti.

(Duhovniške premembe.) Gosp. Fran Zbašnik dobil je župnijo Hinje, g. Ant. Fettich-Frankheim župnijo Šent Jarnej. Gosp. Simon Zadnik, župnik na Čateži je umirovljen, g. Fr. Perpar, kapelan v Šmarjeti je začasno umirovljen. Gosp. Alojzij Košir, duh. svetnik in župnik v Št. Rupertu, imenovan je knezoškofijskim konzistorijskim svetnikom. G. Belec je prišel za upravitelja k sv. Duhu pri Krškem.

(Odborova skupščina) Matice Slovenske bo v sredo dne 20. februarja z naslednjim redom: 1. Potrjenje zapisnika o LXXXI. odborovi seji; 2. Naznanila predsedništva; 3. Poročilo gospodarskega odseka; 4. Poročilo književnega odseka; 5. Poročilo tajnikovo; 6. Druge posameznosti.

(Koze.) Ta bolezen je skoro po vsem Dolenjskem razširjena. Zavoljo tega so skoro vsi sejmi po novomeškem, krškem in litijskem glavarstvu prepovedani. Bolezen pobere tu pa tam kakošnega otroka, pa ne izbira tudi med odraslimi ne. V Leskovcu n. pr. so pokopali kakošen dan proti koncu januarja po 5 do 7 za kozami umrlih. V prišlem mesecu umrlo jih je v krški občini (v mestu nobeden) 47 za kozami. Na Zgoranjem Pijavškem (vas te občine) so imeli v 13 hišah bolnike, dasi vas ne šteje več nego 17 hiš. Bolezen je prestopila tudi Savo, in koze se prikazujejo v videmski in sevniški občini, v Trbovljah, Hrastniku itd.

(Trtna uš.) V 13. občinah na Dolenjskem, v katerih je 9407 hektarjev vinogradov, bilo je l. 1887 že dobra tretjina goric okuženih. Leta 1888 se je trtna uš širila. In kaj nas čaka l. 1889?!

(Ameriške trte), katere so stanovitne proti trtni uši, prodava deželna vinarska šola pri Mariboru po 5 gld. za tisoč šib, jako nizka cena, za katero si lahko vsak vinogradnik omisli te trte. Drugod so po 15 do 20 gld. Kakor se nam poroča, so v državni ameriški trtnici pri

Kostanjevici 150.000 ključev narezali od tamošnjih ameriških trt, od katerih pa še ni veliko oddanih. Najbolj so se zanje oglašali Vipavci.

(Za semnje na Bučki) bodo izdani novi tarifi. Plačevalo se bode: Od velike tržne lope 40 kr., od srednje 20 kr., od majhne 11 kr., Za pridejan les 11 kr., od voza 10 kr., od košare z blagom 5 kr., od voza z blagom 20 kr., od 1 goveda 4 kr., od 1 telice ali teleta 3 kr., od velikega prešiča 3 kr., od malega prešiča 2 kr., od kozla, ovce, koze 2 kr., od konja 6 kr., od žrebeta 3 kr., od lončarjevega stajališča 11 kr., od stajališča za krčmarjenje v šotorih 12 kr. — Za pravico, da sme kdo skozi tri leta imeti stajališče vedno na istem mestu: Od velike tržne lope 2—3 gl. in male tržne lope 1—2 gl.

(Obrtne zadrage v kočevskem okraju.) Kakor posnamemo iz poročila kupčijske zbornice, vidi se, da so se trgovci in obrtniki sodnega okraja Kočevskega in Velikolaškega izrekli proti osnovanju obrtnih zadrug, dočim so se oni sodnega okraja Ribniškega izjavili za snovanje

Okrajno glavarstvo je pa vendar predložilo na podstavi natančnega preudarjanja, da se osnuje naslednje zadrage: a/ za sodni okraj Kočevski: 1. zadruga gostilničarskih in krčmarskih obrtov in obrta za občasno prevažanje ljudi; 2. zadruga trgovskih obrtov; 3. zadruga rokodelskih in dopuščanih obrtov, ki obsega vse obrtnike, ki niso navedeni v 1. in 2., takisto posestnike mlinov in žag.

b/ Za sodni okraj Ribniški: 1. zadruga gostilničarskih in krčmarskih trgovskih obrtov, katera obsega vse gostilničarske in krčmarske obrte, obrte za občasno prevažanje ljudi in vse trgovce sodnega okraja; 2. zadruga rokodelskih in vseh drugih obrtov, uračunaje tudi mlinarske, žagarske in lončarske obrte sodnega okraja.

c/ Za sodni okraj velikolaški: zadruga za vse obrte, ki se izvršujejo v sodnem okraju.

Bilo bi tudi želeli, da se posreči c. kr. okrajnemu glavarstvu, izposlovati pri posvetovanji združnih pravil, da bi sedeži zadrugam bili tam, kjer so okrajna sodišča, ker so razlogi, ki se v to navajajo, vredni uvaževanja.

(Vabilo k družbi sv. Mohora.) Kmalo (5. dan prihodnjega meseca) se bode zopet končala nabira udov družbe sv. Mohora. Koliko jih bode letos? Ali toliko kakor vlani, ali morebiti še celo kaj več? To je vprašanje, na katero bi rad dobil ugoden odgovor vsak slovenski rodoljub, najrajše pa še družbin odbor. Vsi namreč dobro vemo, kako velevažna je družba sv. Mohora za celi slovanski narod, da se ohranjuje v zvestobi do Boga in domovine, da se poučuje in napreduje na podlagi krščanskih resnic, in zato tako iskreno želimo, da bi se od leta do leta bolj širila in

utrjevala med našim ljudstvom. Obračamo se posebno do rodoljubov ob jezikovnej meji na Ogerskem, Štajerskem, Koroškem in Benečanskem, kjer se mora naše slovensko ljudstvo še le seznanjati z Mohorjevo družbo in menda celó s slovenskimi črkami, da more pristopiti k njej. Zlasti v teh krajih naj bi vsak zaveden Slovenec storil za njo, kar le storiti more, da jej pridobi novih udov, posebno pa, da se čč. gg. duhovniki povsodi krepko poslužujejo svoje pravice, da to cerkveno bratovščino tudi v cerkvi gorko priporočujejo. Nauk o njenih milostih in dobrotah pri vernih Slovencih nikoli in nikjer ne ostane čisto brez sadú.

Ravno tako pa tudi lepo prosimo naše dosedanje izkušene podpornike, čč. gg. poverjenike in rodoljubne duhovnike, naj bi bili družbi še z naprej tako dobri, kakor dozda, in naj bi jo skušali na tistem vrhuncu ohraniti, do katerega so jo povzdgnili.

Moč in vpliv dobrih kakor slabih spisov in knjig pripoznava ves svet ter si zato prizadeva jih širiti. Mi Slovenci pa širimo in utrjujmo družbo sv. Mohora in delajmo za njo vsak po svojih močeh, ker to družbo dala nam je božja previdnost o pravem času in na pravem mestu — kot rešiteljico vere in narodnosti.

V Celovcu dné 5. svečana 1889. Odbor.

Razne vesti.

* (Slovanski jeziki) zasloveli so tudi v Rimu. Kakor se poroča od tam, vstanovil je sveti oče papež Leon XIII na svojem vseučilišči pri sv. Apolinaru posebno stolico s katere se bo razlegal glas o jeziku staroslovenskem, hrvaškem, ruskem, poljskem, češkem, bolgarskem. Prvo predavanje bilo je 21. dec. pret. l. o staroslovenskem jeziku. S tem je postavljena na tem učilišči glagolica v eno vrsto z grščino, armenščino in hebrejščino. Tukaj se zopet kaže, kar se vedno ponavlja, da Slovan gre na dan.

* (Kako naraščajo mesta), uči nas statistika preteklega stoletja. L. 1788 imela je Ljubljana 11.000 prebivalcev, sedaj jih ima 26.000, Zagreb povzdignil se je s 4.000 na 40.000, Gradec s 35.000 na 100.000. Najmočnejše pomnožilo se je mesto Plzenj, od 8.000 na 50.000. Prebivalstva je torej v Plznji 17krat, v Zagrebu 10krat, v Segedinu 9krat, v Temešvaru štirikrat na Dunaji trikrat toliko, kakor pred sto leti. — Vsaj pa Dolenjska mesta nič ne naraščajo.

* (Grozovite nesreče) so se godile v severnej Ameriki med božičnimi prazniki na velikej reki Misisipi. Tri barke so zgorele na tej reki, ogenj je zadel veliko ljudi.

* (Nemška mala kneževina Valdek) je prepovedala ženiti se vsacemu pijancu; dokler se popolnoma ne poboljša — ne dobi je žene! Bi bilo dobro pač tudi pri nas, — koliko manj nesrečnih žen bi zdihovalo!

* (Najtežji človek) na svetu je gotovo nekov Hanson Craig v Kentukiju v severnej Ameriki. —

Tehta 792 funtov. Visok je 6 črevljev in 4 prste; za obleko potrebuje 34 vatlov blaga.

* (Najdaljša brada.) Ludovik Kulon (Coulon), podobar v Parizu ima brado 2 metra 32 centim. dolgo — nosi jo ali na roki ali okolu vrata. Ta brada je še precej daljša kakor je bila onega viteza Ravbarja, od katerega so novice pisale pred par leti.

* (Divje zveri v Indiji.) V angležkej Indiji se je vbielo od l. 1875 do 1883 — 35 slonov (elefantov), 14.763 tigrov, 11.730 hijen, 31.684 leopardov, 11.427 medvedov, 47.848 volkov, 60.954 družih divjih zveri — in 2.063.718 strupenih kač. V teh osmih letih je bilo od divjih zveri končanih 456.215 domačih živali in umorjenih 189.379 ljudi — med njimi je bilo 161.399 pičenih od strupenih kač.

Smešnice.

(Američanska časnikarska zvijača.) Zvit Amerikanec ni mogel od svojega stanovanja najemščine plačati. Sklene priobčiti v časnikih sledeče naznanilo: „Kdor mi pošlje 20 novčičev, temu povem, kako se more na najcenejši način najemščina plačati“. Na to naznanilo je dobil vse polno denarja. Vsem popraševalcem je pa dal odgovor: „Storite tako, kakor jaz“.

(Mažite!) Neka mati je šla obiskat svojega sina, ki je bil pri vojaki. Gre tudi k poznanemu dotičnemu poveljniku in ga vpraša: No, kako je kaj naš Janež? Poveljnik odgovori: Trd je trd, mazati ga moremo. Mati: O, mažite ga pa le, mažite! Poveljnik: Mati, saj ga bomo že še. Mati: Prosim, prosim, le dobro ga mažite! Poveljnik: Bodite brez skrbi zavolj tega, saj ga bomo.

Žitna cena v Novem Mestu 11. februarja 1889.

Domače pšenice mernik 1 gld. 95 kr., Debelace (koruze) 1 gld. 45 kr., Soršice 1 gld. 60 kr., Rži 1 gld. 50 kr., Ječmena 1 gld. 40 kr., Ajde 1 gld. 30 kr., Ovs 70 kr., Krompirja 90 kr.

Loterijske srečke.

Gradec	1. februarja	64	77	62	21	8
Trst	9. „	36	30	43	20	29

Za popravo hiše katol. družbe rokodel. pomočnikov v Rudolfovem so darovali:

Gg: Mih. Barbo (zopet) 5 gl.; Fr. Zore 2 gl.; Franjo Tavčar, kmet 2 gl.; Marija Stržina (zopet) 1 gl. 50 kr., Jakob Gruden, župnik v pokoju 10 gl.

Tužnim srcem naznanjam vsem sorodnikom in prijateljem, da je Bog k sebi poklical mojo ljubljeno soprogo

Heleno Može,

29. januarja 1889. ob 11. uri zjutraj po prejetih sv. zakramentih v 29. letu svoje starosti, zapustivši dve hčerki

V Reki, 5. februarja 1889.

Janez Može,

pekovski mojster,

doma iz Dol. Kamene Prečenske fare.

[27]

Zahvala.

Prevelike žalosti potrta, opustila sva posebna naznaila o prežalostni vesti, da nama je dne 29. januarja t. l. najina nepozabljiva, 8 let stara edina hčerka

JOSIPINA

po dolgej mučnej bolezni umrla. A ker nama je v tej bolesti došlo toliko dokazov milega sočutja, izrekujeva tem potom vsem svojim sorodnikom, prijateljem in znancem, ki so se naji i najine Josipine spomnili, kakor tudi gospodu tukajšnjemu učitelju ki jo je s šolsko mladino na zadnjem potu spremil, najtoplejšo zahvalo.

Novomesto, 31. januarja 1889.

Fani in Julij Treo, starši.

[31]

Račun

posojilnice v Črnomlji registrovane zadruga z neomejeno zavezo za četrto upravno leto 1888.

Računski sklep kaže, da posojilnica dobro napreduje, ker je imela 1888 prometa 153.085 gl. 70 kr. Iz tega je razvidno, da je bil ta denarni zavod v okrajih „Črnomelj“ zelo potreben, ker se ga ljudstvo rado poslužuje. Izposojuje se tako, da mora dolжник vsakega četrt ali pol leta plačati z obresti tudi nekoliko glavnice, da se tako obresti z glavnico vred zmanjšujejo, ker tako tudi naj revnejši lahko počasi svoj dolg izplača.

Koncem leta 1887 bilo je družstvenikov 385: v letu 1888 pristopilo jih je 119, izstopilo pa 29, tedaj šteje zadruga koncem 1888 = 475 zadrugnikov, kateri imajo 1132 deležev po 2 gl. v skupnem znesku 2264 gl.

Hranilne vloge znašajo koncem 1888 leta 52.719 gl. 53 kr., ki so se obrestovale po 5½%; ravno tako obrestovale se bodo tudi 1889.

Izposojenega denarja je 56.943 gl. 45 kr. in sicer 15.196 gl. na menjice, 25.306 gl. 45 kr. na dolžna pisma, ktera pa tudi poroki podpišejo in na zemljiščih je vknjiženih 16.441 gl. Plačuje se dolg, kakor je zgoraj navedeno, po obrokih nazaj, vendar ima posojilnica pravico, po določenem in preteklem obroku vsaki čas celo vsoto terjati.

Občni zbor je dne 3. svečana 1889 potrdil in izdalek 30 gl. za pogorelce na Vinici odobril. Čisti dobiček od leta 1888 v znesku 1052 gl. 31 kr. razdelil je občni zbor naslednje: Društvenikom izplača se za 1888 dividende 226 gl. 40 kr.; odboru se dovoli nagrade 315 gl.; za šolsko zastavo novej petrazrednej šoli v Črnomlji 100 gl.; Požarneji brambi v Črnomlji 10 gl.; zakladu za ustanovitev mestne godbe v Črnomlji 20 gl.; ker se namerava osnovati društvo, ki bo skrbelo, da bodo dobivali oddaljeni in revni šolski otroci, ki čakajo popoldanšnega poduka, opoldne nekoliko jedi, dovoli se v ta namen 10 gl.; rezervnemu zakladu pripiše se ostalih 350 gl. 91 kr. Skupaj 1052 gl. 31 kr.

V letu 1889 ostanejo v načelstvu: Anton Jeršinovič, c. kr. okr. šol. nadzornik in posestnik v Črnomlji, ravnatelj; August Kunc, trgovec in posestnik v Črnomlji, odbornik; Martin Malnerič, trgovec in posestnik v Črnomlji, odbornik; Franc Sušteršič, c. kr. poštar, župan, trgovec in posestnik v Črnomlji, odbornik; Anton Pavlin, zdravnik in posestnik zlatega križa za zasluge v Črnomlji, računski pregledovalec; Franc Šetina, učitelj v Črnomlji, računskega pregledovalca namestnik.

Naznanilo:

Hranilne vloge sprejemajo se od vsakega, če tudi ni ud zadruga in se obrestuje po 5½%.

Posojila dajejo se samo društvenikom in sicer po 6½%.

Uradni dan je vsako sredo in petek popoldne, ako ni tisti dan kaki praznik. [35]

Hiša na prodaj v Metliki.

ležeča na lepem kraju (trgu), pri farni cerkvi nasproti mestne hiše (rotovža) zelo pripravna za pekarijo in prodajalnico, tudi je zraven ena njiva in stelnik. — Več o tem in za ceno pove posest. I. Robas v Metliki št. 8., ktera jo iz proste roke prod.

Dobro ohranjeni klavir

je po nizki ceni naprodaj! — Kje, pove vredništvo „Dolenjskih Novic“.

[6—3]

Ker mi zaradi pomanjkanja časa, povodom mojega odhoda v Trzic nij bilo mogoče se osebno posloviti, izjavljam tem potom vsem mojim prijateljem in znancem srčni pozdrav!

[26]

Fran Pleničar,

c. kr. sodni kancelist.

Naznanilo

hranilnice kočevskega mesta.

Odbor hranilnice kočevskega mesta je v svoji seji od 1. febr. 1889 sklenil od posojil na posestva od 1. julija 1889 počenši od 6% na 5% znižati.

Do sedaj obstoječa dolžnost, da se je en odstotek na dolg vračeval, ima prenehati, vendar je vsa-cemu na pristo voljo, ta odstotek tudi nadalje še vračevati.

Vodstvo mestne hranilnice v Kočevju,

dne 1. februarja 1889.

[40—1]

Par pitanih volov in ena krava

so na prodaj na

Draškovecu pri Št. Jerneju.

[30—1]

Od zdavnaj slovi po Štajerskem in Kranjskem dobro in na leta obstoječe sromeljsko vino — kdor hoče, ali mara za dobro zanesljivo blago, naj blagovoli v Sromlje k g. župniku se oglasiti! — Vino se lahko po železnici od postaje Brežce naprej spravi.

[37]

Nakup surovih (neobdelanih) palic.

Janez Wakonigg v Šmartnem pri Litiji

kupuje vedno in v vsaki množini neobdelane palice, in sicer: drenove, trnove, glogove, od kostaničevja, od divjih in domačih hrušek.

[39—1]

Učenec,

12 do 14 let star, trdnega zdravja, sprejme se takoj pri meni v poduk.

August Küssel, kleparski mojster
v Novem mestu.

[36—1]

Hiša na prodaj!

V Novem mestu je lepo ležeča hiša št. 129 z vrtom vred pod ugodnimi pogoji na prodaj. — Več pove lastnik

Josip Kosiček,

ključavničar v Novem mestu.

[15—2]

Lepo čisto semenjsko deteljo

ima na prodaj po 80 kr. stari bokal.

Jožef Gnidove,

Vel. Lipovec št. 16.

[34—1]

Kdor si hoče

brez težave zaslužiti mnogo
denarja,

pošlje naj svojo addresso uprav-
ništvu tega lista v zapечат-
nem pismu z nadpisom

zaslužek. [33]

V najem se da kmetijstvo!

Večji del kmetijstva pri grajščini v Bršlinu pri Rudolfovem obstoječ iz njiv, travnikov in listnika se da če treba z gospodarskim inventarjem vred v najem. Najem se zamore vže na spomlad nastopiti. Kdor želi imenovano v najem vzeti, naj se blagovolno pri posestniku graščine v Bršlinu oglasi. [28—1]

Kranjska vazelina

(mazilo za usnje in obuvalo)

se dobiva pri

„brata Wakonigg“ v Radečah na Dolenjskem

po pošti pošiljana v kositarskih posodah po 25, 35 in 65 kr., v lesenih po 4 in 8 kr., prodajalec rabat. Priporoča se c. kr. žandarjem. [10—2]

Prodaja kônj!

Dve od cesarskih žrebcev breji kobili (kostanjeve barve), 5 in 6 let stari, čez 16 pesti visoki, brez madeža ste na prodaj; dasti se pa tudi v zameno za mlade konje v farovžu v Krškem. [17—2]

Hiša na prodaj

v Kandiji pri Novem mestu,

ležeča ob veliki cesti, z različnimi gospodarskimi poslopji, za gostilno dobro pripravna, tudi polja za 30 mernikov setve. Prodá se takoj. — Kje pove vredništvo „Dol. Novic“. [7—2]

Dr. VALENTINA ZARNIKA ZBRANI SPISI.

I. Zvezek:
PRIPOVEDNI SPISI.
Uredil
Ivan Železnikar.

Vsebina: Životopis dr. Valentina Zarnika. — Ura bije, človeka pa ni! — Maščevanje usode. — Razni spisi: Iz državnega zbora. — Pisma slovenskega turista.

Knjižica je jako elegantno, po najnovejšem uzorci in res krasno vezana. Utisnena je na sprednji strani podoba dr. Zarnikova v zlatu in pridejan tudi njegov lastnoročen podpis. Cena knjižici je 1 gl., s pošto 5 kr. več. Dobiti je v „NARODNI TISKARNI“ v Ljubljani. [170—5]

Kopalnice,

kakoršne so potrebne za prekopanje vinogradov, katere se misli z ameriškiimi trtami zasadi, prodaja

Franjo Kastelic v Kandiji.

On prodaja tudi razna vrtna semena, pridelana na vrtu kmetiške šole na Grmu. [32—1]

[29—1] **Stare laške gosli**
bi rad kupil inženir R. Vašica v Krškem.

Narodna knjižnica I. zvezek.

POBRATIMI.

Roman. Spisal dr. J. Vošnjak.

Elegantno vezan. I zv. 20 kr.

Dobiva se pri J. Krajen v Novem mestu in v Narodni tiskarni v Ljubljani. [176—4]

Ustanovljeno
l. 1837.

Matija Gerber

Ustanovljeno
l. 1837.

(J. C. GERBER) v Ljubljani
priporoča

svojo bogato in raznovrstno zalogo

slovenskih molitvenih knjig,

po jako nizkih cenah in različno vezanih, na primer v papirju, v pol usnji pozlačene, popolnoma v usnji z zlato obrezo, v rujavem usnji okovane, dalje vezane v slonovi kosti, v ponarejenem kristalu, v žametu in plišu, z pozlačenimi vogli in s podobo v sredi. Izdeluje pa jih tudi, kakorkoli zahtevajo častiti naročniki.

Kdor vzame večje število knjižic, dovolim mu primerno znižanje cene (rabat).

Častite naročnike prosim, da naj se kar naravnost na mé obračajo.

Cenilnik pošljem na zahtevanje brezplačno in franko.

Dalje opozarjam svoje p. n. naročnike in knpovalce, da se že nekoliko časa prodajajo in širijo med ljudstvom slovenski molitveniki, ki niso na Kranjskem prišli na svitlo, katerih ni spisal kaki gospod duhovnik in ki tudi nimajo knezoškofijskega potrjenja. Na teh knjigah se dalje nahajajo tudi taki napisi, kakor jih imajo knjige, ki so v moji zalogi in še celo trije različni napisi, med tem ko je vsebina pri vseh knjigah enaka. [142—7]

Dobljajo se po vseh knjigarnah.